

Bijeenkomst

Beschrijving Wezenlijke Kenmerken en Waarden

29 oktober 2020

**Lerend
Netwerk**
*Vernieuwing
Natuurbeleid*

Introductie

- Doel: Uitwisselen over wat de wezenlijke kenmerken en waarden zijn, hoe je dat bepaalt, en welke criteria daarvoor belangrijk zijn
- Vervolg op bijeenkomst Beschermen NNN onder Omgevingswet (17 december 2019)

Georganiseerd door

- Mark Ronda en Annieke Norden (Drenthe)
- Anne Martine Kruidering (Utrecht)
- Anneke Don (Noord-Holland)
- Joke Pingen en Gerard de Vries (Gelderland)
- Reina Wietzes (Adviesbureau Wietzes)
- Irimi Salverda en Marcel Pleijte (WUR / Lerend Netwerk)

Gefaciliteerd door Lerend Netwerk

- Lerend netwerk voor provincies over vernieuwingen in het natuurbeleid
- Aangezwengeld door IPO werkgroep Natuurbeleid n.a.v. evaluatie Natuurpact
- Doel netwerk: uitwisselen met en leren van elkaar
- Kijk ook op www.vernieuwingnatuurbeleid.nl

Programma

14.05 Introductie door Reina Wietzes en Mariëtte Vogel-Carprieaux:

Wat wordt vanuit de Omgevingswet verlangd van de beschrijving van wezenlijke kenmerken en waarden?

14.35 Drie verschillende provinciale voorbeelden van beschrijvingen:

- Utrecht - Anne Martine Kruidering
- Gelderland - Gerard de Vries
- Noord-Holland - Anneke Don

15.00 Pauze

15.10 Discussie in werkgroepjes aan hand van vragen

16.00 Terugkoppeling door woordvoerders werkgroepjes

16.20 Peilen behoefte aan vervolg

16.30 Afsluiting

Introductie: Wezenlijke kenmerken en waarden (WKW) en de Omgevingswet

Mariëtte Vogel-Carprieaux
Reina Wietzes

Planologische bescherming NNN

Barro/BKL

Provinciale ruimtelijke verordening

Toetsing aan de provinciale ruimtelijke verordening bij omgevingsplan, projectbesluit en omgevingsvergunning (nu bestemmingsplan, inpassingsplan, omgevingsvergunning)

Bescherming NNN

Beschermingsregime:

Gericht op bescherming kwaliteit, oppervlakte, samenhang en wezenlijke kenmerken en waarden

Wezenlijke kenmerken en waarden (WKW)

Artikel 7.7 Bkl (wezenlijke kenmerken en waarden)

1. Bij omgevingsverordening worden de wezenlijke kenmerken en waarden vastgesteld van de gebieden, bedoeld in artikel 7.6, eerste lid.
2. De wezenlijke kenmerken en waarden, **waartoe ook potentiële natuurwaarden en de daarvoor vereiste bodem- en watercondities kunnen behoren**, worden bepaald **met inachtneming van in ieder geval de doelstellingen, bedoeld in artikel 1.12, eerste lid, aanhef en onder a, b en c, van de Wet natuurbescherming.**

WKW: Vrl, Hrl, rode lijstsoorten

De doelstellingen o.g.v. de Vogelrichtlijn, Habitatrictlijn en rode lijstsoorten moeten bij het bepalen van de WKW in acht worden genomen.

Uit de MvT

Bij of krachtens omgevingsverordening stellen de provincies de wezenlijke kenmerken en waarden vast van de gebieden die tot het natuurnetwerk Nederland horen. Dat zijn in ieder geval de in de gebieden aanwezige natuurwaarden, zoals de dier- en plantensoorten die karakteristiek zijn voor een gebied en die van belang zijn in het licht van de doelstellingen die zijn opgenomen in artikel 1.12, eerste lid, onderdelen a, b en c, van de Wet natuurbescherming. Het gaat dan om:

- de bescherming, de instandhouding of het herstel van biotopen en leefgebieden in voldoende gevarieerdheid voor alle in Nederland natuurlijk in het wild levende vogelsoorten en in het bijzonder de vogelsoorten, genoemd in bijlage I bij de vogelrichtlijn die extra bescherming behoeven, en de niet in die bijlage genoemde geregeld in Nederlandvoorkomende trekvogelsoorten;*
- het behoud of het herstel van een gunstige staat van instandhouding van de van nature in Nederland in het wild voorkomende soorten dieren en planten, natuurlijke habitats en habitats van soorten, genoemd in de bijlagen bij de habitatrichtlijn; en*
- het behoud of het herstel van een gunstige staat van instandhouding van de met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaar lopende van nature in Nederland in het wild voorkomende dier- en plantensoorten die voorkomen op de door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit gepubliceerde «rode lijsten».*

Op deze wijze wordt de verwijzing naar de internationale biodiversiteitsdoelstellingen, die voorheen in artikel 2.10.1 van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening was opgenomen, geconcretiseerd. Bovendien wordt zo ook de doelstelling van een gunstige staat van instandhouding voor de rode lijstsoorten meegenomen, die niet per se samen hoeven te vallen met de soorten onder de vogel- en habitatrichtlijn. Dit is een versterking ten opzichte van de eerdere regels in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening.

WKW: natuurlijke en landschappelijke kenmerken, potentiële waarden

Het gaat bij WKW om:

- Aanwezige natuurwaarden
 - natuurlijke en landschappelijke kenmerken
- Potentiële natuurwaarden en daarvoor vereiste bodem- en watercondities

Uit de MvT

Tot de wezenlijke kenmerken en waarden kunnen ook potentiële natuurwaarden en de voor de ontwikkeling daarvan vereiste bodem- en watercondities behoren. Dit kan bijvoorbeeld aan de orde zijn als, om aan de verplichtingen van de vogel- en habitatrichtlijn te voldoen, moet worden voorkomen dat oppervlakten van beschermde natuurwaarden afnemen, of als de milieu- en watercondities die noodzakelijk zijn voor de ontwikkeling van toekomstige natuurwaarden achteruitgaan of zodanig worden gewijzigd dat de realisatie van die natuurwaarden in gevaar kan komen.

Uitwerking WKW

Volstaan met minimale vereisten op grond van de instructieregels van het Rijk?

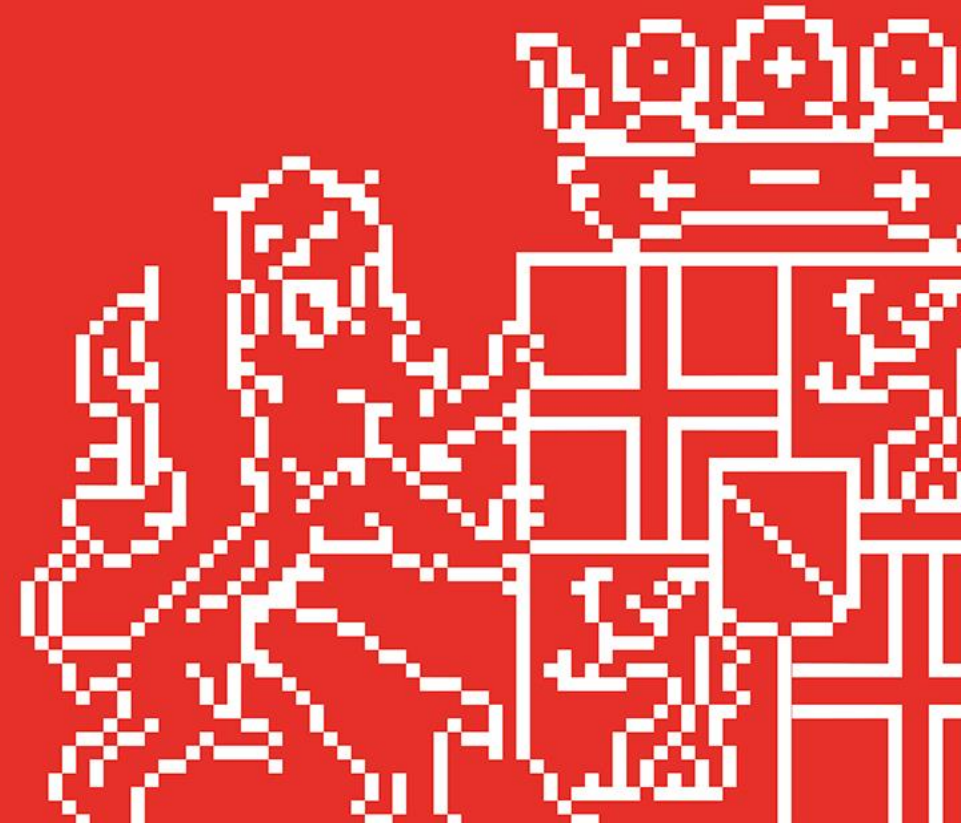
Of: uitwerking WKW als kans voor provincies voor een betere bescherming van het NNN?

PROVINCIE UTRECHT

WEZENLIJKE KENMERKEN EN WAARDEN NNN

Utrecht

De *wezenlijke waarden en kenmerken* van het NNN zijn:

- De bestaande en potentiële waarden van het ecosysteem waaronder ook begrepen worden de vereiste omgevingsfactoren zoals donkerte, rust, bodem, water en milieu;
- De robuustheid en de aaneengeslotenheid van het NNN;
- De aanwezigheid van bijzondere soorten;
- De verbindingsfunctie van het gebied voor soorten en ecosystemen;

- Geen aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, oppervlakte en samenhang-

- De WKW zijn in Utrecht niet vastgelegd
- Initiatiefnemer zelf aan zet om de WKW in beeld te brengen en de effecten van het plan te toetsen
- Nu toelichting van deze criteria in de NNN-wijzer
- In de interim-verordening is deze toelichting opgenomen in de bijlage
- Voor de verordening ligt nu de vraag voor of er eigen uitwerking gemaakt gaat worden

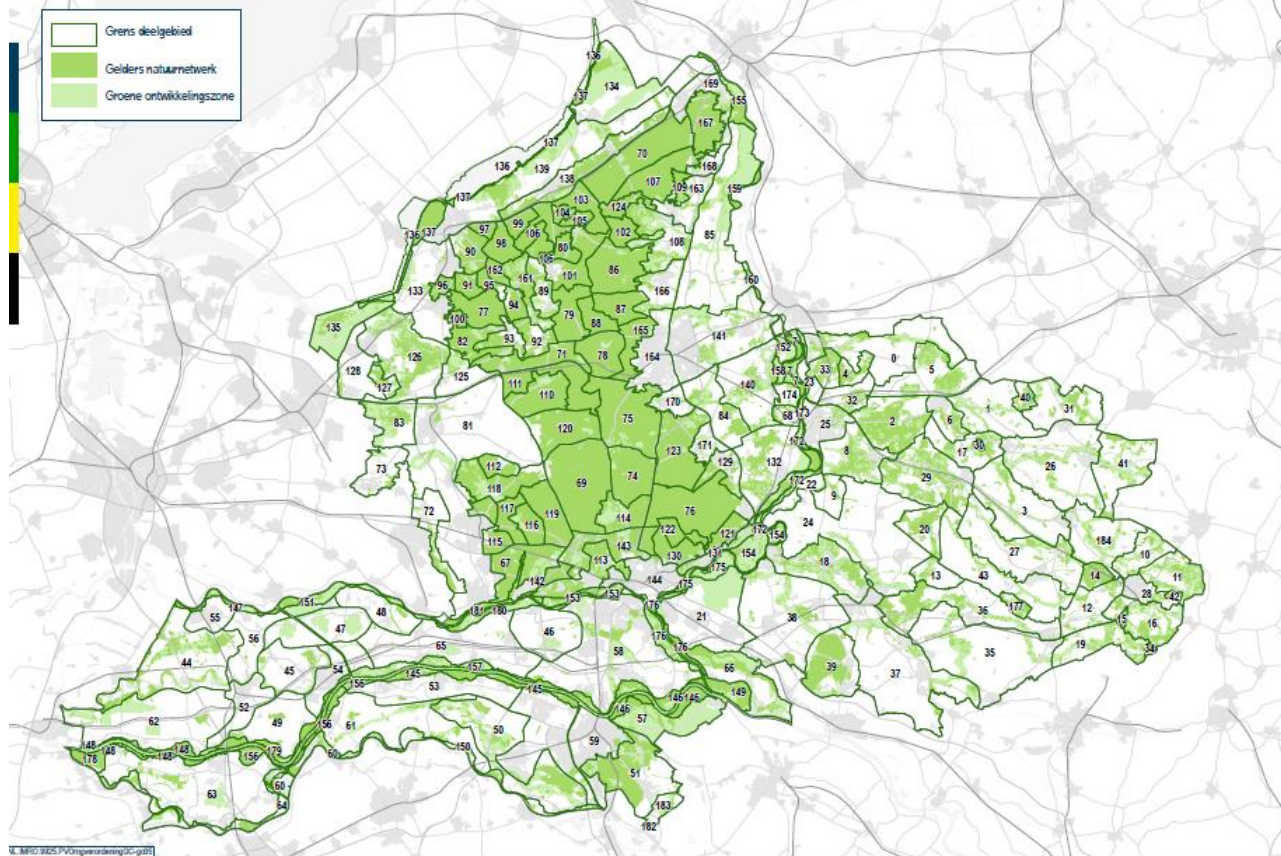

- Nadelen niet vastleggen: initiatiefnemer heeft vaak geen belang bij beschermen van waarden;
- Criteria te vaag waardoor we er in de praktijk tegenaan lopen dat effecten makkelijk kunnen worden “weggeschreven”
- Te weinig sturing op voorkomen van aantasting van wat echt belangrijk is
- Utrecht heeft veel andere functies binnen het NNN: veel druk op behoud van waarden
- Integratie met oa strategisch bosbeleid;
- Leefgebieden rode lijstsoorten/habitatrichtlijnsoorten: behoort wel tot de criteria maar er is geen overzicht

WKW in Gelderland

- Gelderland gebieddekkend opgedeeld in deelgebieden
- Gecombineerd met Groene Ontwikkelingszone
- Algemene en gebiedsspecifieke kernkwaliteiten
- Doelen:
 - Beoordelen of sprake is van aantasting
 - Richting geven voor compensatie en mitigatie

ALGEMEEN	Nr.	21
	Gebiedsnaam	De Liemers west
	kernkwaliteiten deelgebied natuur en landschap	<ul style="list-style-type: none"> • Vanouds open komlandschap van de Rijn en de IJssel, nu het zuidelijk deel sterk verstedelijkt; ten zuiden van Zevenaar kleinschaliger landschap met tuinbouw • Hondsbroekse Pleij: ontpolderde uiterwaard • leefgebied steenuil • leefgebied kamsalamander • cultuurhistorische waarden van oude ontginningen en kavelpatronen, singels en boerderijen • abiotiek: aardkundige waarden, kwel, bodem, grondwaterreservoir • ecosysteemdiensten: recreatie, drinkwater, waterberging
	aardkundige waarden	+: Oude Rijn, Rijnstrangengebied
	waardevol open gebied of verkaveling	+
	parel	-
	natte landnatuur	nee
ONTWIKKELINGSDOELEN	ontwikkelingsdoelen natuur en landschap GNN (omvorming, natuurontwikkeling)	<ul style="list-style-type: none"> • ontwikkeling riviermatuur in de Hondsbroeksche Pleij: strangen, moeras, ooibos, hagen en graslanden • ontwikkeling uitwisseling met de omgeving • ontwikkeling biotopen voor vogels van bossen, moerassen en cultuurgronden • ontwikkeling biotopen voor reptielen en amfibieën, poelen • ontwikkeling cultuurhistorische patronen (ontginningen, houtwallen) en beheersvormen • ontwikkeling ecosysteemdiensten
	ontwikkelingsdoelen natuur en landschap Groene Ontwikkelingszone	<ul style="list-style-type: none"> • ontwikkeling riviermatuur in de Hondsbroeksche Pleij: strangen, moeras, ooibos, hagen en graslanden • ontwikkeling uitwisseling met de omgeving • ontwikkeling biotopen voor vogels van bossen, moerassen en cultuurgronden • ontwikkeling biotopen voor reptielen en amfibieën, poelen • ontwikkeling cultuurhistorische patronen (ontginningen, houtwallen) en beheersvormen • ontwikkeling ecosysteemdiensten
	ecologische verbindingen met evz-model	-

Hoe passen we het toe?

- Ontwikkeldoelen: potentiële kwaliteiten
- Verplicht onderzoek door initiatiefnemer naar:
 - Actuele waarden en potenties
 - Beschermde soorten en Rode lijsten
 - Ecologische samenhang
- Compenseren met gelijk of hoogwaardiger natuurtype

Knelpunten in de praktijk

- WKW zijn te abstract: waar willen we welke ontwikkeling?
- WKW wordt te veel gebruikt als checklist om toestemming te krijgen
- Hoe omgaan met abstracte waarden als stilte, duisternis en rust?
- Handleiding voor initiatiefnemers en beoordelaars hoe ermee om te gaan ontbreekt

WKW beschrijvingen in Noord-Holland

Anneke Don, 29-10-2020

Aanleiding

- In NH zijn alle gebieden van de recreatieschappen als NNN begrensd/ beschermd, hoewel vaak van lage ecologische waarde
- NNN status geeft de schappen weinig ruimte voor nieuwe recreatieve voorzieningen (= inkomsten)
- Gedachte PNH: beschrijf de waarden; bij lagere waarden (recreatiegebied) ontstaat dan méér ruimte dan bij hogere waarden (overig NNN)

Definitie WKW Noord-Holland

De **aanwezige actuele** en **potentiële** natuurwaarden waarvoor de **provincie** op **internationaal, nationaal of regionaal niveau** een grote (beleidsmatige) verantwoordelijkheid draagt, inclusief alle noodzakelijke **abiotische** en **ruimtelijke condities** voor deze natuurwaarden.

Géén focus op VHR soorten/habitattypen, om verwarring met toetsing WNB te voorkomen

Sinds 2019 beschreven voor 126 NNN deelgebieden en 17 natuurverbindingen, als bijlage bij de PRV

Opzet beschrijving WKW per NNN-gebied

1. Algemene gegevens
andere relevante regimes, eigendom/ beheer
2. Oppervlakte en samenhang NNN (+ kaart, geen waarden-legenda)
3. Landschapsecologische karakteristiek
Ontstaansgeschiedenis, abiotische en ruimtelijke karakteristiek, huidig gebruik en kernkwaliteiten, aardkundige waarden (sinds 2020)
4. Natuurwaarden per kernkwaliteit
Actuele en potentiële natuurwaarden, op basis van SNL beheertypen met kenmerkende soorten
5. Abiotische en ruimtelijke condities (*zie tabel*)
6. Vervangbaarheid

Conditie i.r.t. waarden

	Vereiste abiotische condities												Vereiste ruimtelijke condities				
	Veenbodem	Relatief voedselarme onbemeste bodem	Oude bodem (ongestoord)	Buffercapaciteit bodem / water	(Micro) reliëf	Windwerking	Stabiel hoog (grond)waterpeil	Peil- en/of overstromingsdynamiek	Basenrijke en/of brakke kwel	Goede (grond- en oppervlakte)waterkwaliteit	Bestaand water- en / of verkavelingspatroon	Cultuurhistorisch element (bunker)	Openheid	Beslotenheid	Rust (beperkte menselijke aanwezigheid)	Stilte	Donkerte
Cultuurhistorisch waardevol stinzenbos																	
N17.03 Park- of stinzenbos	-	X	X	X	X	-	-	X	X	X	X	-	-	X	X	X	X
Bos- en/of struweelvogels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	X	X	X
Vleermuizen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	X	-	-	X
Waterspitsmuis	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	X	-	-	-	X	X	X
Boommarter	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	X	X	X
Oude bosrestanten langs natuurverbinding																	
N14.03 Haagbeuken- en essenbos	-	X	X	X	X	-	-	X	-	-	-	-	-	X	X	X	X
Bos- en struweelvogels	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	X	X
Boommarter	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	X	X

Ervaringen tot nu toe

- Geen onderscheid wel/ niet gerealiseerd
- Kaart geeft niet aan wat waar aanwezig is
- Beheertypekaart komt op detailniveau niet altijd overeen met de werkelijkheid
- De recreatieschappen hebben hiermee niet méér ruimte gekregen:
 - * NNN- oppervlak mag niet afnemen, ongeacht de aanwezige waarden
 - * 'lage' waarden zijn evengoed WKW, die niet significant mogen worden aangetast
- **Geen focus op VHR of rode lijst soorten**
> niet BKL-proof

Vragen in werkgroepen

1. In het bkl staat dat bescherming van het leefgebied van de door VHR-beschermde en rode lijstsoorten in acht moet worden genomen bij het bepalen van de wezenlijke kenmerken en waarden. Hoe gedetailleerd moet het leefgebied van deze soorten worden beschreven, ook gezien het grote aantal soorten? Voorbeelden?
2. Hoe zien jullie de relatie tussen de NNN-toets en de WNB toets, nu ook de NNN-toets zich primair dient te richten op de VHR-doelen?

Vragen in werkgroepen (2)

3. Vervangbaarheid van een natuurtype is een belangrijk onderdeel van de wezenlijke kenmerken en waarden: hoe ga je hier mee om? Moet je/mag je bepaalde typen uitsluiten voor aantasting (omdat het niet vervangbaar is)? Waarom wel/niet?
4. Een initiatiefnemer moet altijd onderzoek doen naar de mogelijke aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden. Is een onderzoeksprotocol hierbij een handig hulpmiddel, zowel voor de initiatiefnemer als voor de beoordelaar? Met name als het gaat over potentiële waarden, zoals stilte, donkerte etc. Hoe ziet zo'n protocol eruit?

Vragen in werkgroepen (3)

5. Zouden provincies wel of niet zoveel mogelijk eenzelfde format moeten gebruiken voor de uitwerking van de wezenlijke kenmerken en waarden?
 - a. Wat zijn de voordelen van gebruik van hetzelfde format?
 - b. Welke basiselementen moet het format bevatten?

Behoeftte aan vervolg?

- Hebben jullie behoefte aan verder samen optrekken t.a.v. dit onderwerp?
 - Zou je willen deelnemen aan een werkgroepje dat hierover met elkaar uitwisselt?